

■ Biologica

Op hoge poten

Natuurredacteur Jean-Pierre Geelen geeft zijn persoonlijke commentaar op opmerkelijke confrontaties tussen mens en natuur. Deze week: **het 'gevaar' van de ooievaar.**

Het haast paginagrote artikel in *De Telegraaf* had de toonzetting van een requiem. 'Ooievaar vaarwel', luidde de kop op 26 maart 1983. De ooievaar was uit Nederland verdwenen. Uitgestorven.

De rest is geschiedenis: de karakteristieke zwart-witte vogel op zijn hoge rode poten werd geherintroduceerd, volgens de jongste cijfers broeden er weer tussen de 1.450 en 1.650 paren in de polder.

Het is verleidelijk in die herrijzenis een teken van natuurherstel te zien, stelt natuurschrijver Kester Freriks in zijn liefdevolle monografie *De ooievaar*. Doet hij niet: dat de vogel voedsel vindt op de industriële biljartlakens, betekent geen gerichte verbetering van het weideland-schap. 'Integendeel', aldus Freriks. Hoe dan ook: 'De ooievaar is er, en is niet meer weg te denken.'

Toch wel: vorige week werd de ooievaar hardop weggedacht. Door Jannes Kerssies. Het Drentse Statenlid loste in de regionale pers zijn hoogstpersoonlijke hagelschot in de kiezersjacht: 'Het loopt de spuigaten uit met de ooievaars', knalde hij. En: 'Ooievaars eten alle weidevogels op.' Afschieten hoeft nog niet, maar nestpalen verwijderen was alvast een mooi begin.

Kerssies is van de BBB, een partij die natuur graag onderverdeelt in verfoeide 'wensnatuur' (een linkse hobby van de Randstedelijke haver-melkelite) en 'boeren natuur' (een strak maïsveld met een mooie tractor ernaast). De politicus wil de ooievaar weg, want die eet niet alleen de kuikens van beschermde weidevogels, maar ook jonge haasjes, en dat mag niet. Over wensnatuur gesproken.

Zijn vragen aan het College van Gedeputeerde Staten leggen een fraaie logica bloot. 'Is het college van GS het met ons eens dat er te veel ooievaars zijn in Drenthe? Is er ook bekend hoeveel ooievaars er in Drenthe zijn?' De politicus weet dus niet hoeveel er zijn (kijk even op sovon.nl), maar het zijn er hoe dan ook te veel.

Heeft Kerssies toch gelijk? Terug naar Kester Freriks. Hij schrijft her-

haaldelijk over het voedselpatroon van de ooievaar. De vogel is een opportunist – driemaal daags een gezonde portie opportunisme is hét recept voor overleven in deze rap veranderende wereld.

De 2.600 kilojoules die de vogel per dag verorbert, haalt hij voornamelijk uit veldmuizen en regenwormen, schrijft Freriks. Uit de magen van honderden ooievaars haalden onderzoekers in 1933 al de menukaart: in meer dan 90 procent werden vooral resten van kevers, sprinkhanen en rupsen gevonden. Voor de rest wat spits- en veldmuizen, regenworm, spin, libel, waterslak en 'één pad'. Tegenwoordig eet de ooievaar ook een mol die zich aandient en – o, opportunisme – een exoot als de Amerikaanse rivierkreeft. Freriks verwijst ook

naar recenter onderzoek door de instellingen Stork en Sovon, en zie: 'Ze bejagen nooit actief de pullen van Kievit, grutto of tureluur.'

Geen weidevogel of haasje te bekennen in het onderzoeksveld. Wel beschrijft Freriks een herkenbaar fenomeen: de ooievaar hobbelt graag achter maaimachines aan. 'Vaak blijven daar gewonde prooien achter.' Zoals een jong haasje dat de roterende messen van het boerenbedrijf niet wist te ontvluchten. Ook beschrijft Freriks dat agrariërs bij een woelmuizenplaag nog weleens hun land onder water zetten om de muizen te verdrinken. Dat trekt ooievaars aan, net als het sproeien in droge tijden en het uitdiepen van sloten.

Freriks literatuurlijst bevat 61 bronnen. Van half werk of eenzijdigheid kun je hem niet beschuldigen.

Nog vijftien nachttjes slapen en Sinterklaas is weer in het land. Het boek *De ooievaar* past precies in de zevenmijlslaarzen van Jannes Kerssies.

Een foto van wat losse ingrediënten en de opdracht om hier een recept bij te verzinnen, en hop, daar gaat

ChatGPT al aan de slag en komt met een lijst ingrediënten en een stappenplan voor een lekkere maaltijd. Ander voorbeeld, door ChatGPT-maker OpenAI zelf aangedragen: een kiekje van een fiets met de vraag hoe het zadel lager kan. Wat volgt is een verhelderende dialoog via plaatjes, zodat het chatprogramma uiteindelijk de juiste sleutel in de gereedschapskist van de onhandige klusser kan aanwijzen.

Het is een volgende stap in de toch al indrukwekkende reis die generatieve AI de laatste maanden maakt. Tegelijk met de plaatjesupdate in ChatGPT kondigde maker OpenAI een andere verbetering aan. Het chatprogramma kan nu ook communiceren via gesproken opdrachten, en praat daarna ook terug.

Multimodaliteit heet dit vermogen in vakkringen: het aan elkaar knopen van verschillende neurale netwerken, zodat een AI-programma met verschillende soorten invoer kan omgaan en tegelijkertijd zelf ook op verschillende manieren kan antwoorden. Net zoals mensen dat eigenlijk doen.

ChatGPT reageert op plaatjes, kan praten en kan sinds kort ook zelf afbeeldingen genereren. Voor dat laatste maakt OpenAI handig gebruik van DALL-E, het OpenAI-programma dat op basis van tekstcommando's beelden genereert. Google zit ondertussen niet stil en laat ook ChatGPT-concurrent Bard reageren op afbeeldingen.

AI-onderzoekers mogen dan al langer aan dit soort nieuwe combinaties werken, voor het grote publiek is het allemaal kakelvers. Joachim de Greeff, AI-onderzoeker bij TNO, noemt het 'indrukwekkend' dat partijen als OpenAI en Google dit soort nieuwe mogelijkheden in dit rappe tempo aan de consument beschikbaar stellen. Die kijkt verlekerd naar al dat moois en verbaast zich over de prestaties of juist over de rare missers.

De Greeff noemt het toevoegen van beeld een 'logisch vervolg' op de al ingeslagen weg. 'De afgelopen maanden hebben we allemaal kunnen zien dat programma's als ChatGPT goed kunnen omgaan met tekst en dat je er prima gesprekken mee kunt voeren. We weten ook dat AI sinds pakweg 2010 grote stappen heeft gemaakt bij het herkennen van beeld. Die twee vaardigheden komen nu samen.'

■ Technologie AI

Van praatje naar plaatje

Converseren konden AI-programma's als ChatGPT en Bard al heel aardig. Sinds kort kunnen de geavanceerde chatbots ook reageren op afbeeldingen. Indrukwekkend, zeggen experts. De proef op de som met Gumbah-cartoons.

Door **Laurens Verhagen**
Beeld **Sophia Twigt**

